

2016-07-08

Arbetsmarknadsdepartementet

Dnr Kst 2016/290 Ert dnr: A2016/01307/I
samt A2016/01333/I

Yttrande över promemorior

Inledande synpunkter

Järfälla anser generellt att lämnade förslag endast har fokus på att minska statens kostnader och att konsekvenser kommer bli en övervältring av kostnader för flyktingpolitik på kommunerna vilket inte är rimligt. Hänsyn tas inte i tillräcklig utsträckning till individuella behov som finns hos ensamkommande barn och ungdomar och risk finns att enskilda kommer att drabbas negativt.

Förslagen som lämnas innebär även att ensamkommande barn, ungdomar och unga vuxna kommer att behandlas på ett annat sätt än andra svenska barn, ungdomar och unga vuxna som är i behov av vård eller boende utanför hemmet. Detta måste uppmärksammas då det innebär ett avgörande vägval för Sverige.

Olika grupper av barn och unga ställs mot varandra i promemorian vilket är oroväckande. Under rubriken ”1.3 Barnperspektivet är en viktig utgångspunkt” anges att placeringar av unga vuxna riskerar att försvåra kommunernas möjlighet att ge tillräckligt stöd till barn som är i behov av stöd eller vård- och behandlingsinsatser. Barnperspektivet används här som ett skäl till att placera unga vuxna som är ensamkommande inte ska behandlas på samma sätt som andra unga vuxna som är placerade av annat skäl än att vara ensamkommande. Det är sant att mottagande och uppföljning av ensamkommande barn och ungdomar har inneburit stora påfrestningar för kommunerna. Järfälla och säkerligen de flesta andra kommuner har behövt anpassa sin organisation och utökat antalet medarbetare. Utredning och uppföljning av övriga utsatta barn har dock fortsatt utifrån det lagstadgade ansvar som kommunen har och har inte åsidosatts med anledning av mottagande av ensamkommande barn och ungdomar. Det bör inte råda någon otydlighet om detta.

På samma sätt är det en orealistisk konsekvens som anges på s. 61 i promemorian där det framgår att föreslagna förändringar bedöms innebära att kommunerna kan frigöra resurser som istället kan användas till stöd- och vårdinsatser för barn och unga som är i behov av det. Eftersom bedömning görs att de föreslagna förändringarna kommer innebära en kostnadsövervältring på kommunerna så finns det inga kvarvarande resurser för kommunen att disponera när ansvaret gällande ensamkommande är uppfyllt. Det är troligare att kommunerna kommer att behöva justera kvalitetsnivån nedåt på det framtida mottagande av ensamkommande barn och ungdomar eller komplet-

tera med skattemedel menat för skola, vård och omsorg för att uppdraget ska kunna uppfyllas.

De förslag som lämnas ska gälla from 2017-01-01. Kommunerna har anpassat sin organisation, avtal och bemanning utifrån nu gällande regelverk och förutsättningar för att klara det uppdrag om mottagande av ensamkommande barn och ungdomar som getts till kommunerna. Detta uppdrag har generellt, trots en stor påfrestning, klarats av på ett bra sätt. Att förutsättningarna nu förändras med kort varsel och med en kort omställningstid är anmärkningsvärt och det saknas analys om hur man har kommit fram till att sex månader är en lämplig tid för att verkställa de aktiviteter som krävs med anledning av de föreslagna förändringarna. De facto kommer omställningstiden vara kortare än så efter att beslut formellt fattats eftersom remissrundan avslutas i augusti 2016. Ett exempel på situation som många kommuner befinner sig i är att man i avtal har förbundit sig för ett visst antal platser på HVB-hem med utgångspunkt från nu gällande ersättningsnivå (1600 kr/dygn för platser som ingår i överenskommelse). Detta berörs inte i promemorian och konsekvens blir troligtvis att den kostnad som inte täcks av framtida ersättning från staten läggs på kommunerna.

Förändringar i processen för mottagande av ensamkommande barn och ungdomar behövs men bör göras med ett större helhetsgrepp och med mer noggranna konsekvensanalyser.

Generellt är uppfattningen om promemorian och dess förslag att det saknas tillräckligt omfattande analyser om vilka konsekvenser som förslagen kan ge. De analyser som finns är kortsiktiga och framförallt ekonomiska.

Det är även anmärkningsvärt att regeringen valt att ge Migrationsverket i uppdrag att säga upp gällande avtal innan remissrunda är avslutad samt att promemoriorna skickas ut precis innan midsommar och att remisstiden är pågående, och gällande Ds 2016:21 även avslutas, under en semesterperiod.

Administrativ förenkling

Att införa mer schabloniserade ersättningar är generellt positivt i syfte att minska administration. Det är dock av yttersta vikt att ersättningarna faktiskt ersätter kommunerna för de kostnader som ansvaret för mottagande av ensamkommande barn och ungdomar innebär. Bedömning görs att dessa schabloner inte gör det.

Promemorian innehåller inga analyser om vilka nya administrativa processer som förslagen kan leda till utan fokus är endast på att förenkla processen för ansökan om ersättning från kommunerna till Migrationsverket.

Exempel på administrativa processer är de som kommer att uppstå med anledning av förslag om att kommuner endast får placera inom sin kommun. Vid placering av barn och ungdomar med särskilda vårdbehov ska det vara möjligt att efter godkännande från länsstyrelsen placera i en annan kommun än den egna (Ds 2016:21). Detta är en ny process. Ytterligare administrativ process som kommer uppstå och kräva resurser från kommunerna med anledning av förslaget är upprättandet av överenskommelser mellan kommuner för att det ska vara möjligt att placera i annan kommun än den egna. I vissa fall kommer överenskommelser säkert behöva göras med flera kommu-

ner. En tillräcklig analys av hur dessa processer kommer påverka kommunerna och länsstyrelserna saknas.

En annan administrativ process som troligtvis kommer att öka inom kommunerna samt Inspektionen för vård och omsorg (IVO) är ärenden gällande överflyttning av ärenden mellan kommunerna. Särskilt med anledning av att den enskilde måste vara folkbokförd i kommunen för att det efter 18-årsdagen ska utgå ersättning. Analys om att dessa processer kan öka i omfattning samt vilka konsekvenser det kan ge för inblandade myndigheter och den enskilde framgår inte någonstans.

Det är även troligt att antalet överklagningar av avslagsbeslut kommer att öka om möjligheten att beviljas fortsatt bistånd genom placering i familjehem, HVB-hem eller stödboende efter 18-årsdagen försämras. Inte heller detta nämns i promemorian som en möjlig konsekvens. Om detta sker kommer kommunerna samt förvaltningsdomstolarna få en ökad arbetsbelastning vilket innebär en kostnad för dessa myndigheter.

Ekonomiska uträkningar

De ersättningar som föreslås i promemorian bedöms generellt vara alltför låga för att täcka alla de kostnader som finns gällande ensamkommande barn och ungdomar. Även inom detta område saknas tillräckliga analyser.

Det underlag för ekonomiska beräkningar som används i promemorian utgår från kostnader för 2014, alltså innan det stora inflödet av ensamkommande barn och ungdomar inträffade hösten 2015. Det stora inflödet innebar att marknaden för sociala vård och boendeinsatser ökade dramatiskt. Eftersom kommunerna inom 48 timmar är tvungna att hitta boende för de anvisade barnen och ungdomarna uppstod en desperation som medgav att privata aktörer kunde maximera sina priser. Det är därför troligt att snittkostnader för 2015 ligger högre än för 2014. Järfälla anser att nivån på en framtida schablon måste utgå från den faktiska ekonomiska situation som kommunerna befinner sig i, inte en situation som förelåg 2014. Nu görs den ekonomiska beräkningen och analysen utifrån inaktuella uppgifter. En jämförelse med uträkningar som KSL¹ gjort bekräftar att kostnader för 2015 faktiskt ligger avsevärt högre. I tabell nedan framgår de genomsnittliga dygnskostnaderna som kommunerna i Stockholms län hade under 2015 för olika placeringsformer. Dessa kan jämföras med de genomsnittliga dygnskostnader som medräknas i räkneexempel i promemorian när syftet är att visa på att 1350 kr/dygn är en rimlig schabloniserad ersättning till kommunerna (tabell 4.3 samt tabell 4.4). Vid en jämförelse är det tydligt att den uträkning som är gjord i promemorian inte är realistisk utifrån rådande läge.

1

<http://www.ksl.se/download/18.35dfba45153db0ed8675eee1/1459762815944/Rapport+om+ensamkommande+barn+som+anvisats+till+Stockholms+l%C3%A4n+2015+-+placeringar+i+l%C3%A4net+och+landet+och+boendekostnader+160330.pdf>

Placeringsform	Dygnskostnad 2015 enligt KSL	Dygnskostnad enligt promemorian tabell 4.3	Dygnskostnad enligt promemorian tabell 4.4
Jourhem	2102 kr	806 kr	806 kr
Familjehem	1258 kr	843 kr	843 kr
HVB	2017 kr	2593 kr	1900 kr
Övriga boenden ²	2078 kr	1000 kr	1000 kr

Järfälla kommun delar problemet med rådande bostadsbrist med många andra kommuner i landet. Detta innebär även att det är svårt att finna verksamhetslokaler där kommunerna själva eller externa utförare kan starta boendeverksamheter för ensamkommande, oavsett om det är HVB eller stödboende. När lokaler blir tillgängliga innebär det även att lokalhyrorna ligger på sådana nivåer att en dygnskostnad på 1350 kr/dygn inte täcker alla de kostnader som är förenat med att driva ett boende. Rådande bostadsbrist är därmed ytterligare ett skäl till varför föreslagen schablon inte bedöms täcka de faktiska kostnaderna, i alla fall inte i storstadsområdena.

Den ersättning som idag utgår till kommunerna täcker kostnader för de enskilda barnens och ungdomarnas placeringar och inledande utredning av deras situation. Tillkommande kostnader för de lagstadgade uppföljande insatserna, som är pågående under flera år, täcks dock inte i dagsläget. Förslag lämnas om att höja schablonersättning som utbetalas till anvisningskommunen när barnet tagits emot till 52 000 kr/barn från 31 000 kr (vid placering i HVB) respektive 39 000 kr (vid placering i familjehem). Det innebär dock en reell sänkning eftersom det efter höjningen utöver kostnader för utredning och uppföljning även ska ingå kostnader som idag ersätts med faktiska kostnader, exempelvis transportkostnader och god man. Kostnader för god man riskerar även att öka för kommunerna i takt med att Migrationsverkets handläggningstider för asylansökningar blir längre. Detta berörs inte i promemorian.

Den ökade schablonersättning som utbetalas vid anvisning bedöms därmed inte täcka det den är tänkt att täcka och därmed inte heller kunna kompensera för den låga nivån på ersättning för dygnskostnad som föreslås. Konsekvensen blir istället ytterligare en kostnadsöverväldning på kommunerna.

Förutsättningar för att kunna planera ett bra mottagande

Den förutsättning som en kommun behöver för att kunna planera för ett bra mottagande är framförallt att veta exakt hur många barn och ungdomar som kommer att komma under ett år. Det är inte möjligt oavsett om vi har ett system med överenskomna antal platser eller nuvarande system med andelar av det totala antalet som kommer till Sverige. Även enligt Migrationsverket är det inte möjligt att göra en helt korrekt prognos av det totala antalet barn och ungdomar som kommer till Sverige.

Fördelen med nuvarande system, med andelar av det totala antalet som kommer till Sverige, är att det på kort sikt är lättare att veta hur många som kommer att anvisas till kommunen baserat på hur många barn och ungdomar som söker asyl. Att i ett

² I övriga boenden ingår olika typer av boenden inklusive ex stödboende, träningslägenhet, hotell. Även placeringar inom SIS ingår i denna post vilket troligtvis är anledning till en hög dygnskostnad.

längre perspektiv kunna vara förberedd på ett ökat inflöde är dock inte möjligt eftersom kommunerna har 48 timmar på sig att ta emot och ordna med boende. Det tar längre tid än så att skapa boenden med kvalitet om en stor inströmning som 2015 skulle inträffa igen. Järfälla ser inte någonstans i promemorian att regelverk avseende att det tidskrav som finns på kommunen ska ses över.

Förslag lämnas om att kommunen, för att ha viss beredskap och kapacitet, ska få 500 000 kr/år samt 7 dagars ersättning för obelagda platser utifrån hur många barn och ungdomar som kommunen beräknas få i enlighet med Migrationsverkets fastställda andel för kommunen. Det framgår dock inte vilken av de tre olika prognoserna som ersättningen ska baseras på. Ett räkneexempel för Järfälla kommun som har 5,92 promille som andel och som utgår från prognos B vilket innebär att 7000 ensamkommande barn och ungdomar kommer till Sverige ger 387 450 kr i rörlig ersättning ($41 \cdot 7 \cdot 1350$). Totalt blir det en ersättning på 887 450 kr för att ha en beredskap när den fasta ersättningen på 500 000 kr adderas. Det framgår inte i promemorian men Järfälla tolkar det som att ersättningen avser per år. Det är en låg ersättning som snabbt förbrukas om kommunen ska ha en beredskap och kapacitet med tillgängliga platser för alla barn och ungdomar som kan behöva tas emot.

Ersättningen räcker för totalt 657 dygn utifrån en dygnskostnad á 1350 kr. Det innebär att två boendeplatser kan hållas tillgängliga under totalt ca 11 månaders tid. Då medräknas däremot inga övriga kostnader som en beredskap för mottagande kräver, exempelvis personalkostnader för socialsekreterare och administrativ personal. En fråga är även vilken prognos som styr denna ersättning samt hur ersättningen påverkas av ändrade prognoser. Räknas ersättningen upp om prognosen ökar avseende hur många barn och ungdomar som beräknas komma och görs en nedräkning om prognosen minskar? Det framgår inte i promemorian.

Att frånga systemet där en kommun får en grundersättning, nuvarande 1600 kr, för de platser som ingår i överenskommelsen riskerar att leda till att det inte kommer vara möjligt att skriva avtal med utförare om att abonnera platser eller att kommunen själv öppnar verksamheter i ett förberedande syfte. Nu gällande system innebär en bättre säkerhet och bättre planeringsförutsättningar för kommunen och en sådan modell bör kvarstå. Det bör vara möjligt att garantera kommunerna en ersättning på årsbasis med utgångspunkt från det antal barn som en kommun förväntas ta emot enligt Migrationsverkets fastställda andel för kommunen.

Ekonomiska konsekvenser för Järfälla

Järfälla har gjort en ekonomisk beräkning på vilka konsekvenser det ändrade ersättningssystemet skulle ge för kommunen. Uträkningen visar på hur intäkter kommer att förändras och utgår från de barn och ungdomar som är anvisade till kommunen i dagsläget. Beräkningarna baseras på vilka dygnersättningar som ges för anvisade barn och tar inte hänsyn till andra ersättningar, exempelvis engångs-schablon som utbetalas vid anvisning.

Eftersom förslagen utöver en ändrad ersättningsnivå även innebär förändrade förutsättningar så är de exakta ekonomiska konsekvenserna dock svåra att förutse i dagsläget.

Placeringsform	Ersättning 2017 utifrån nuvarande regelverk	Ersättning 2017 utifrån nytt förslag ³	Skillnad	Procentuell skillnad
Jourhem	56,95 mkr	40,24 mkr	- 16,71 mkr	- 29 %
Familjehem	7,09 mkr	4,69 mkr	- 2,40 mkr	- 34 %
HVB	21,77 mkr	13,74 mkr	- 8,03 mkr	- 37 %
Stödboende	9,78 mkr	7,17 mkr	- 2,61 mkr	- 27 %
Total	95,59 mkr	65,84 mkr	- 29,75 mkr	- 31 %

Vid beräkningen har hänsyn tagits till att flera av de som är asylsökande kommer att fylla 18 år under 2017. Utgångspunkten har varit att de inte kommer att hinna beviljas uppehållstillstånd innan de fyller 18 år med utgångspunkt från längre handläggningstider hos Migrationsverket. De kommer därmed flytta till boende i Migrationsverkets regi vilket innebär att kommunen varken har kostnader eller intäkter för den unge. Om ett flertal hinner få uppehållstillstånd så kommer de ekonomiska konsekvenserna bli än mer kännbara för kommunen då denna grupp i stor utsträckning är placerade i jourhem i andra kommuner. Om Järfälla ska få någon ersättning alls från 18-årsdagen för ensamkommande som har beviljats uppehållstillstånd så måste de i så fall ha flyttat till boende i Järfälla. Ett annat alternativ är att överföra alla dessa ärenden till de kommuner som de bor i. Ett stort frågetecken är dock om dessa kommuner kommer att ta emot ärenden eller om det behöver avgöras av IVO eller förvaltningsrätt.

Av de ensamkommande ungdomarna, som kommer att fylla 18 år under 2017, är 73 % placerade i en annan kommun än Järfälla. Av det totala antalet ensamkommande barn och ungdomar är 65 % placerade i en annan kommun än Järfälla. Dessa siffror gör ingen skillnad om den enskilde är asylsökande eller har beviljats uppehållstillstånd.

Att minska kostnaderna med utgångspunkt från visade minskade intäkter bedöms inte som möjligt på kort sikt utan att kraftigt försämra nivån och kvalitén på omhändertagandet, vården och omsorgen om de barn och ungdomar som är berörda.

Den omställningstid som krävs för att anpassa verksamheten utifrån de ekonomiska förändringarna överstiger vida de sex månader som föreslås för verkställighet.

Ensamkommande med uppehållstillstånd som fyllt 18 år

I promemorian tas det på flera ställen upp att unga vuxna som har uppehållstillstånd men fyllt 18 år ges fortsatt vård enligt SoL efter 18-årsdagen och att det ges i onödan. Innebörden i promemorian tyder på att man anser att kommunerna har dessa unga vuxna fortsatt placerade för att kunna få ersättning. Ingen analys finns dock om vilka faktiska behov dessa unga vuxna har utan förförståelsen verkar vara att de aldrig har något vårdbehov. I verkligheten är det däremot så att flera av dessa unga vuxna till och med efter 20 års ålder har stödbehov utifrån studier, boende och psykiskt må-

³ Beräkningen tar inte hänsyn till om den enskilde är placerad i Järfälla eller i annan kommun utan omfattar alla ensamkommande i respektive placeringsform.

ende.

Ensamkommande barn och ungdomar ska enligt gällande regler behandlas på samma sätt som alla andra barn som är boende i Sverige. Ensamkommande barn och ungdomar är alltid i behov av placering utanför hemmet. En kommuns ansvar för ett barn som är placerat utanför hemmet fortgår till dess att den unge fyllt 18 år eller slutfört sina gymnasiestudier men maximalt till 21 års ålder. Dessa tidsgränser överensstämmer med det försörjningsansvar som en förälder har för sitt barn. Ett ensamkommande barn har inga föräldrar i Sverige, samhället träder in i dess ställe. Sveriges kommuner har handlagt ärenden gällande ensamkommande barn och ungdomar på samma sätt som andra barn som är i behov av placering utanför hemmet, d.v.s. efter ansökan från den enskilde vid 18 års ålder så har fortsatt familjehemsvård eller vård på HVB kunnat beviljas för den enskilde då det inte funnits några föräldrar som kan ta ansvar för den unge. Eftersom ensamkommande barn och ungdomar ofta behöver fler år på sig för att nå målen i skolan pga. att de är nya i landet så är det ofta så att de fortfarande går i gymnasiet vid sin 18 års dag. Det nya förslaget innebär att kommunerna ska behandla ensamkommande unga vuxna på ett annat sätt än andra svenska unga vuxna även om båda grupperna har varit placerade i familjehem, stödboende eller HVB innan 18 års ålder.

En fråga som annars behöver besvaras är om inte heller övriga unga vuxna ska kunna få bo kvar i sitt familjehem, stödboende eller HVB tills dess att de avslutat sina gymnasiestudier? Särskilt inom gruppen som är placerade i familjehem och som fyllt 18 år men som inte är ensamkommande är det inte ovanligt att den enskilde inte har ett eget egentligt vårdbehov utan placeringen i familjehem är beslutat med anledning av föräldrars problematik, exempelvis psykisk sjukdom eller missbruk.

Istället för placering enligt SoL nämns att unga vuxna ska bo i hyreslägenheter, studentlägenheter eller exempelvis elevhem vid folkhögskola. Inte någonstans nämns att det generellt finns en stor bostadsbrist i de flesta av landets kommuner i dagsläget. Eftersom kommunerna även har en skyldighet att anordna boende för vuxna nyanlända så ifrågasätter Järfälla om det finns förutsättningar för landets kommuner att även ordna lägenheter eller annat boende till ensamkommande ungdomar som fyllt 18 år i den utsträckning som promemorian förutsätter behöver ske. Någon analys gällande kommunernas möjlighet att klara båda dessa uppdrag inom ramen för landets flyktingpolitik finns inte i promemorian.

För att få schablonersättning från 18 års ålder ska det krävas att den enskilde är folkbokförd i anvisningskommunen. Innebär det att ungdomar som idag är placerade i familjehem eller HVB i en annan kommun än den egna och går i gymnasiet där måste flytta till anvisningskommunen vid 18 års ålder, och kanske behöva byta skola, för att ersättning ska kunna utgå till kommunen? Vilka konsekvenser kan det ge för den enskilde? En sådan analys saknas. En framgångsfaktor för ett självständigt vuxenliv är att den enskilde klarar målen i skolan. Järfälla anser inte att det är bra för den enskilde att i slutskedet av sina gymnasiestudier behöva flytta och lämna det sammanhang som dittills varit en trygghet. Detta riskerar på sikt att leda till försämrade skolresultat och än större konsekvenser i form av socialt utanförskap och psykisk ohälsa som förutom ett individuellt lidande innebär stora kostnader för samhället. Ensamkommande barn och ungdomar måste behandlas som alla andra barn och ungdomar i Sverige och regeringen bör ha tilltro till att kommunerna handlägger ärenden med utgångspunkt från den enskildes behov.

Stödboende som placeringsform

Stort hopp ställs till en typ av verksamhet som ännu inte är så utbyggd, stödboende, även om det sedan årsskiftet har funnits som placeringsform. Inspektionen för vård och omsorg (IVO) har inte hunnit behandla tillståndsansökningar och inte förrän i slutet av maj 2016 fanns föreskrifter och allmänna råd (HSLF-FS 2016:56) beslutade. Utförare som kommunen har kontakt med upplever att de inte har kunnat få tillräcklig information om vad placeringsformen innebär och vilka krav som kommer ställas. Detta har säkerligen inneburit att utförare har avvaktat med att satsa på denna typ av verksamhet.

Även det faktum att placeringar i stödboende inte har ingått i överenskomna platser för boende för ensamkommande barn och ungdomar har lett till att placeringsformen ännu inte använts i den utsträckning som hoppats på. Det är positivt om det nu ändras.

Järfälla vill dock påtala att det är riskabelt att tro att denna nya placeringsform kommer lösa aktuell problematik avseende höga kostnader. För att det ska ske så krävs att de enskildas stödbehov inte är omfattande eftersom stödboende förutsätts ha en lägre personalbemanning. En risk i dagsläget är att ett alltför stort ansvar för vad man ska klara själv läggs på ensamkommande barn och ungdomar. Det är sant att de ofta är kapabla på ett sådant sätt att de har klarat av en flykt till Sverige. Detta innebär dock inte alltid att de kan ta hand om sig själva i så stor utsträckning även fortsättningsvis. Flykten i sig kan ha gett traumatiska upplevelser som ger psykiska symptom när den enskilde är i trygghet i Sverige. Att bli självständig i ett nytt land tar tid och kraft och det tillsammans med oro för anhöriga, väntan på uppehållstillstånd och förväntningar från familj i hemlandet kan i sig innebära att den egna förmågan eller det egna psykiska måendet försämras på ett sådant sätt att ett stödboende inte är tillräckligt.

Om stödboende är den lösning som man hoppas på kommer vi tidigast kunna se om några år.

Placeringar utanför anvisningskommunen samt överflyttning av ärenden mellan kommuner

Det är ett faktum att många ensamkommande barn och ungdomar är placerade i en annan kommun än den kommun som de anvisas till. Det är dock viktigt att understryka att den anvisade kommunen inte undviker ansvar för barnet på detta sätt. Det är Järfällas ståndpunkt att de allra flesta kommuner har som målsättning att placera de barn och ungdomar som anvisas till den inom den egna kommunen. Att den målsättningen inte har kunnat uppfyllas beror till största delen på det ökade mottagandet som inträffade under hösten 2015. En kommun styr inte heller över de privata verksamheter som är etablerade i kommunen, varken HVB-hem, familjehem eller framtida stödboenden.

Det förslag som nu framförs i Ds 2016:21 innebär en stor inskränkning på kommunernas möjligheter att leva upp till sitt ansvar att ge barn och ungdomar ett bra mottagande. Eftersom förslagen inte verkar innebära att de barn och ungdomar som i dagsläget är placerade utanför sin anvisningskommun måste flytta dit så innebär det

att platser som finns i en kommun som är belagda av barn och ungdomar som andra kommuner ansvarar för inte kommer att frigöras. D.v.s. Järfälla kommun kommer inte få tillgång till alla de familjehem och HVB-platser som i nuläget finns inom kommunen.

Att placeringar ska kunna göras i en annan kommun om det föreligger vårdbehov som motsvarar LVU men samtycke finns till vård samt att placering i annan kommun kan göras efter godkännande från länsstyrelsen om det föreligger specifika vårdbehov är ett förslag som Järfälla ifrågasätter. Ett sådant regelverk riskerar att leda till att vårdbehov tolkas alltför generöst om det finns platsbrist i den egna kommunen. Detta kan i sin tur leda till stigmatisering av enskilda. Järfälla befarar även att länsstyrelserna kommer få en ökad administrativ börda och att processen kommer fördröja att enskilda barn och ungdomars behov av rätt anpassat boende tillgodoses. Även om länsstyrelsen inte ska överpröva bedömning av vårdbehov så innebär länsstyrelsens del i processen en allvarlig inskränkning i det kommunala självstyret vilket Järfälla är negativt inställd till.

I sammanhanget nämns inte att kommunerna har en tidspress på sig när ett ensamkommande barn eller ungdom anvisas till kommunen. Hur ska en kommun agera om det inte finns en ledig plats inom kommunen men ett enskilt barn måste tas emot? Risk finns att kommuner kommer tvingas åsidosätta kvalitetskrav om man måste placera inom den egna kommunen. Om en kommun ändå placerar i en annan kommun, vad händer då? Kommer den enskilde inte ha rätt till skolgång? Finns det planer för repressalier mot kommunen? Om ett barn placeras i ett familjehem i anvisningskommunen men familjehemmet flyttar till en annan kommun, får barnet flytta med? Särskilt i Stockholmsområdet är det inte ovanligt med flytt över kommungränserna. Järfälla anser inte att analysen om vilka konsekvenser detta förslag kan ge är tillräcklig.

I promemorian nämns att överflyttning av ärende kan göras enligt 2a kap. 10 § SoL. Överflyttning av ärenden bör göras enligt samma lagstiftning och praxis som gäller för alla barn och ungdomar som är i behov av insatser från socialtjänstens sida och bör användas med försiktighet. Om detta inte följs avseende ensamkommande barn och ungdomar utan att ärenden överflyttas endast baserat på boendeort eller folkbokföring så finns stor risk för en flyttkarusell av ärenden som inte gagnar den enskilde samt att värdefull kunskap om det enskilda barnets situation, upplevelser och behov går förlorade. Ett sådant förfarande skulle även kunna leda till att vissa kommuner, i syfte att undvika sitt ansvar alltid försöker placera utanför den egna kommunen. Kommuner som har hög andel av familjehem och HVB-hem riskerar även att få ta ett oproportionerligt stort ansvar för mottagande av ensamkommande barn och ungdomar.

Förslaget om att den enskilde efter 18 års ålder måste vara folkbokförd i kommunen för att ersättning ska utgå kommer troligtvis leda till en ökning av antalet ärendet där kommuner begär en överflyttning av ärendet. Begäran om överflyttning av ärendet kommer att göras med utgångspunkt från ekonomiska incitament och inte för den enskildes bästa. Det finns däremot risk för negativa konsekvenser för den enskilde. Om dessa överflyttningar genomförs i överenskommelse mellan kommunerna eller om IVO beslutar om att överflyttning ska ske så skulle det innebära ytterligare ett område där ensamkommande barn och ungdomar behandlas på ett annat sätt än andra svenska barn som är placerade. En överflyttning av ett ärende av en placerad ungdom

som inte är ensamkommande och som närmar sig 18 år skulle troligtvis aldrig godkännas av IVO.

Även Järfälla kommun ser att det är ett problem för skolan att inte kunna planera för sin verksamhet då man har svårt att veta hur många ensamkommande som kommer att komma till kommunen. Att reglera en kommuns möjlighet till var placering för vård och boende kan göras är dock fel väg att gå och kommer inte heller lösa problemet eftersom antalet barn och ungdomar som kommer till en kommun styrs av hur många som kommer till Sverige och det verkar vi inte kunna förutse på något exakt sätt. Det framgår inga andra resonemang eller analyser om hur man skulle lösa skolans problem, varken i promemorian eller i Ds 2016:21, vilket är anmärkningsvärt.

Järfälla vill tydligt framhålla att detta förslag innebär att Sverige behandlar olika barn på olika sätt eller är avsikten att även andra barn och ungdomar som är i behov av vård eller boende utanför hemmet men som inte är ensamkommande endast får placeras i den egna kommunen?

Barnkonsekvensanalys

Järfälla anser att ett flertal av de förslag som lämnats inte överensstämmer med ett barnperspektiv och det finns risk att enskilda barn och ungdomar drabbas negativt om förslagen genomförs. Fokus i förslagen är på att sänka kostnader och inget utrymme finns för individuella bedömningar utifrån barn och ungas behov eller barns rätt att komma till tals.

Sverige planerar att införa barnkonventionen som lag från 2018. Järfälla anser att det inte kommer vara möjligt att följa barnkonventionen om dessa föreslagna förändringar genomförs.

Avslutande synpunkter

Förändringar i processen för mottagande av ensamkommande barn och ungdomar behövs men bör göras med ett större helhetsgrepp och med mer noggranna konsekvensanalyser.

Det saknas tillräckligt omfattande analyser om vilka konsekvenser som lämnade förslagen kan ge. De analyser som finns är kortsiktiga och framförallt ekonomiska och flera allvarliga konsekvenser berörs inte.

Om beslut fattas i enlighet med lämnade förslag kommer barn och ungdomar i Sverige behandlas på olika sätt beroende på om de är ensamkommande eller inte. Sveriges kommuner riskerar att få bära en oproportionerligt stor del av de kostnader som är föranledda av landets flyktingpolitik.

Ett stort frågetecken är om föreslagna förändringar gör att det är möjligt för kommunerna att bedriva sin verksamhet i överensstämmelse med socialtjänstlagens intentioner.